

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas

GRUNOPOST

Verenigingsblad van de
***Philatelisten Vereniging
Groningen***
Emmastraat 5, 9722 EW Groningen

53e jaargang - nr 3 – sept.okt. 2018

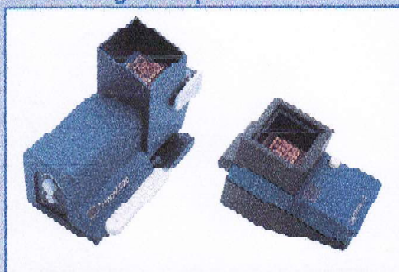
SAFE SAFE DUAL Nodoland

Nederland compleet teksten 2108 t/m 21104 - 1852-heden (excl. AM, WV, ZD & UB) in 4 blauwe "Vekama" 14-rings banden met GOUDEN WAPENOPDRUK

Bestelnr. 21001040 met 4 bijpassende cassettes 784

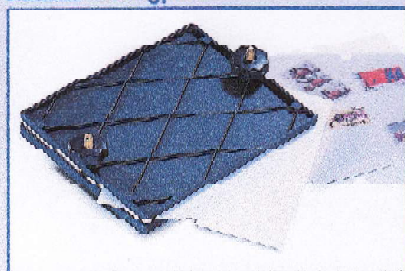
SAFE Signoscope

De optisch-elektrische watermerkzoeker testapparaat
Signoscope T1
 Transformator
 Stofkap
Signoscope 12
 Transformator
 Batterijen (per stuk)

Bestelnr. 9886
 Bestelnr. 9887
 Bestelnr. 9881
 Bestelnr. 9875
 Bestelnr. 9876
 Bestelnr. 9878

SAFE Droogpers

Vervaardigd met versterkt glasvezel. Inclusief 20 droogbladen en 6 foliobladen.

Droogpers
 Droogbladen (20st.)
 Foliobladen (20st.)

Bestelnr. 1040
 Bestelnr. 1042
 Bestelnr. 1044

SAFE PERFOtronic

De **PERFOtronic** laat de juiste tandlingewaarde zien
PERFOtronic
 Inclusief bijbehorende ingebouwde adapter

Bestelnr. 9850

N.B.: Prijslijst op aanvraag.

Heeft één van deze artikelen uw interesse gewekt?

Deze zijn bij ons in de winkel te bezichtigen.

Emmastraat 5 · 9722 EW Groningen

SAFE Importeur:
SAFE Nederland / Van Maastricht Coins & Stamps Rotterdam
 Duterloot 02-04 · 3011 HJ Rotterdam
 Tel · 010 - 414 30 77 e-mail · m.maastricht@wvc.nl
www.safe-nederland.nl

SAFE NEDERLAND

GRUNOPOST

Verenigingsblad van de Philatelisten Vereniging Groningen

Redactie : J.P.A.Tolsma, G.D. v. d. Molen, D.R. v.d. Heide

Opmaak: G.D. v. d. Molen

VERSCHIJNT VIJF MAAL PER JAAR

CENTRUM PHILATELISTEN VERENIGING GRONINGEN

Emmastraat 5, 9722 EW Groningen

Tel. 050 - 525 96 10

Geopend elke woensdag van 10.00 - 16.00 uur

en op zaterdag van 10.00 -12.30 uur

Website: www.philatelist.nl

ISSN: 2211-0925

Contributie: Phil. Ver. Groningen, afd. contributie,
rekening nr.: **NL98INGB0004491102**

Ledenadministratie: J.B. Steur, J. Ellenbergerstraat 14,
9746 AJ Groningen, tel. 050 – 5772457

53^e jaargang - nr 4 - oplage 390 - september/oktober 2018

Inhoudsopgave:

Blz. 4: Agenda ledenavond 24 september 2018

Blz. 5: Agenda ledenavond 22 oktober 2018

Blz. 6: Van de redactie

Blz. 7: In memoriam Co Wesseling

Blz. 8: Een bijzondere envelop

Blz.11: Het gebruik van spoorwegzegels in Nederland en België

Blz.17: Jan van Leyden, avonturier, koopman en koning van Münster

Blz.21: Advertentie Rietdijk veilingen

Blz.22: Advertentie POST NL

Blz.23: Eens wat anders....

Blz.27: Operatie Cornflakes

Blz.29: Oproep voor afbeeldingen van tuimelstempels

Blz.29: Activiteiten in de regio

Blz.30: Veiling 22 september a.s.

De ledenavond van september zal worden gehouden op MAANDAG 24 september 2018 in het gebouw van de BSV Selwerd aan de Elzenlaan 72 te Groningen. De vergadering begint om 20.00 uur.

Van 19.00 tot 20.00 uur is er gelegenheid om te ruilen.

Voorafgaande aan de vergadering kunt u de kavels van de kleine veiling inkijken.

AGENDA

1. Opening
2. Notulen van de ledenavond van 28 mei 2018
3. Ingekomen stukken
4. Mededelingen
5. Aanmelding nieuwe leden
6. Filatelistische nieuwtjes
7. Veiling
8. Pauze
9. Lezing
10. Rondvraag
11. Verloting
12. Sluiting

Van de redactie

“Het is weer voorbij die mooie zomer...” Dat lied van Gerard Cox kent u vast nog wel en die mooie zomer was volop van toepassing op de afgelopen maanden waarin het ene na het andere weerrecord gebroken werd. Over het algemeen zijn dit niet de beste maanden voor de filatelie maar misschien hebt u zich wel eens teruggetrokken uit de hitte om even rustig naar uw postzegels te kijken. Voor de redactie van de Grunopost was het ook een rustige periode maar er moest natuurlijk wel een editie van uw lijfblad samengesteld worden. Aan u om te beoordelen of dat geslaagd is.

Terwijl het vorige nummer bij de drukker lag kregen we het droevige bericht dat onze oud-medewerker en ons bestuurslid Co Wesseling was overleden. Helaas konden we dat niet meer in het mei-nummer opnemen. Co is voor velen van ons jarenlang het gezicht van de vereniging geweest. In de winkel, door hem steevast zijn “shop” genoemd, stond hij jarenlang bezoekers en klanten te woord; hij was als ras-filateliet een vraagbaak voor iedereen die iets wilde weten over postzegels en alles wat daarbij hoorde. Door gezondheidsproblemen en de zorg voor zijn vrouw moest hij met pijn in het hart zijn werk voor de vereniging staken. We zullen ons hem blijven herinneren als een beminnelijk en fijn mens. In dit nummer vindt u een artikel dat aan hem gewijd is.

Naast verlies is er ook winst te melden. Ons nieuwe redactielid Douwe van der Heide publiceert in dit nummer een deel van zijn speciale verzameling, nl. de belastingzegels die in de (voormalige) gemeenten van Groningen gebruikt werden en die ook bekend staan onder de naam leges-zegels. Geen postzegels maar niettemin een interessante tak van de filatelie waar weinig over gepubliceerd is.

Spoorwegzegels zijn eigenlijk een combinatie van dienst- en postzegels. Voor het digitale tijdperk werden er vooral door journalisten veel brieven per trein verzonden opdat ze zo snel mogelijk de redactie van de krant bereikten. Vooral in België werd er veel van deze dienst gebruik gemaakt. Over dit, ook al weer verloren gebied van de filatelie laat Gerrit van der Molen deze keer zijn licht schijnen.

Kortom: we hopen er ondanks de hitte van de afgelopen maanden voor u een lezenswaardig nummer van gemaakt te hebben.

De redactie

In memoriam Co Wesseling

Begin mei van dit jaar kregen we het trieste bericht dat ons erelid Co Wesseling op 95-jarige leeftijd is overleden. We verliezen met hem een van de meest beeldbepalende medewerkers van onze vereniging. Ieder lid dat ooit ons centrum aan de Emmastraat heeft bezocht kende hem: Co Wesseling, medewerker van de afd. Service, vraagbaak voor allerlei problemen op postzegelgebied maar voor alles: een uitstekende en zeer beminnelijke gastheer.

Jacobus Johannes Wesseling, zoals hij officieel heet, werd in 1922 in Amsterdam geboren. Na zijn loopbaan bij de grootgrutter de Gruyter en zijn vele acti-

viteiten voor de slijterijen van de Mitra was hij meer dan 30 jaar actief voor onze vereniging.

Co Wesseling werd lid van onze vereniging op 1 maart 1978. Hij werd gevraagd om twee rondzendingen in de omgeving van Leek te verzorgen, wat hij spontaan op zich nam. Later kwamen daar nog vele dozen bij die hij, vaak op de fiets, persoonlijk afleverde bij de deelnemers. Zijn inzet was zo opvallend dat hij al snel gevraagd werd zitting te nemen in het bestuur waar hij belast werd met het rondzendverkeer en de ledenadministratie van de 1600 leden die onze vereniging toen telde. Omdat hij op woensdag en zaterdag toch in het centrum was, nam hij ook het verzorgen van de nieuwtjesdienst voor zijn rekening. Daarnaast onderhield hij de contacten met onze leveranciers zoals DAVO en Van Mastrigt voor de inkoop van albums, stockboeken, hoezen enz. Kortom: deze duizendpoot was onmisbaar voor onze vereniging. Niet alleen door al het werk dat hij heeft verzet maar ook door zijn plezierige en correcte benadering van iedere klant die ons centrum wist te vinden. Co is meer dan welk bestuurslid ook voor de klanten "het gezicht" van de vereniging geweest. Dit alles is voor het bestuur een aantal jaren geleden reden geweest hem te eren met het erelidmaatschap maar ook om hem in 2010 voor te dragen voor een Koninklijke onderscheiding. Hoewel hij vele malen te kennen had gegeven dat hij daar niets van wilde weten, achtte het bestuur het de hoogste tijd ook buiten de vereniging even aandacht te vragen voor alles wat Co gedaan had. Hijzelf mag het gewoon hebben gevonden, het bestuur en de leden vonden het een buitengewone prestatie.

De laatste jaren moest hij afhaken, vooral door de ziekte van zijn vrouw Lenie die hij tot aan haar dood trouw verzorgd heeft. En nu was hij zelf aan de beurt. We zullen hem ons blijven herinneren als een groot kenner van de filatelie en een bijzonder fijn mens dat ontzettend veel voor de vereniging en haar leden heeft betekend.

Het bestuur en de redactie

Een bijzondere envelop

Per parachutepost gedropt naar Frans-Nederlandse expeditie in Nederlands Nieuw-Guinea.

De filatelistenvereniging Nederlands Nieuw-Guinea te Hollandia, heeft ruim 40 jaar geleden gezorgd voor een zeer bijzondere envelop: 1200 exemplaren, voorzien van een rubberstempel "Expédition Franco Néerlandaise en Nouvelle-Guinée, 1959 – 1960" en verder van de gedrukte letters "Parachute Post", werden een dag voor oudjaar 1959 in een bus verpakt en per parachute afge-

worpen naar een groep mensen die beneden door het oerwoud zwoegde. Zij kregen het verzoek de bus dwars door Nieuw Guinea te dragen en af te geven aan het eerste (hulp)postkantoor dat zij tegenkwamen.

Die mensen "beneden" waren de leden van de Frans-Nederlandse expeditie die onder leiding van de Franse cineast en ontdekkingsreiziger Pierre Dominique Gasseau, te voet vanaf de zuidkust de noordkust van het eiland trachtte te bereiken. Ze moesten daarvoor dwars door het centrale bergland van Nieuw Guinea, een tocht die hen nog lang zou heugen.

Op 30 december 1959 bevond de expeditie zich aan de voet van de Prins Hendriktop. In afwachting van een voedseldropping had men een stuk bos gekapt. De moeilijkheid was dat dit zeer dicht bij het papoeadorp lag maar er was geen andere keus. Ondanks de moeilijke omstandigheden lukte het de Kroonduifvlieger Van Hulst met een Twin Pioneer-vliegtuig de voedsel en andere pakketten te parachuteren. Een daarvan kwam bijna op het dorp terecht.

Voorzijde van de envelop

Achterzijde van de envelop

Bij deze dropping zaten ook een gele waterdichte blikken waarin de 1200 enveloppen waren opgeborgen. “Maar ik moest wel lachen” zei Pierre Dominique Galsseau. “Toen ik op het blik de waarschuwing las: “KEEP DRY” – “DROOG HOUDEN”. We liepen het grootste deel in de bergen in een stromende ijskoude regen.”

De expeditie was weliswaar bijna twee maanden onderweg toen de enveloppen aan de voet van de 4581 meter hoge Prins Hendriktop werden uitgeworpen maar stond pas aan het begin van de tocht dwars door het moeilijk begaanbare bergterrein van de centrale keten. Vanaf dat punt lag voor hen nog een onmenselijk zwaar traject tot de noordkust. Het was zo uitputtend en zo vol ontberingen dat 3 dragers van de expeditie het niet overleefden.

Galsseau was begin september 1959 uit Merauke, zuid Nieuw Guinea met zijn expeditie vertrokken. De leden van de expeditie waren Gérard Delloye, Tony Saulnier, Gilbert Sarthre en Hervé de Maigret. Aan deze Franse groep was de Nederlandse bestuursambtenaar Jan Sneep toegevoegd, terwijl 4 Papoea politiemannen voor dekking zorgden. Verder ging er een tolk mee en een kok uit de Sibilvallei. 61 Moejoedragers maakten de expeditie compleet.

Begin november 1959 vertrekken ze op 5 vloten uit het plaatsje Kepi. Men volgt voortdurend de rivieren totdat het op de Steenboomrivier onmogelijk wordt de reis te water te vervolgen vanwege de stroomversnellingen. Vanaf 15 november gaat de expeditie te voet verder. Dagenlang wordt de rivierbedding gevolgd tot de voet van de eerste bergketen. Men probeert over de top te komen maar dat lukt niet en de nacht wordt op 1440 meter hoogte doorgebracht. Pas de volgende dag wordt de 1800 meter hoge top gepasseerd. Hoe zwaar het is wordt duidelijk als men voor een afstand van 6 kilometer 4 volle dagen nodig heeft.

Vlak voor de centrale waterscheiding waar men in een bivak op 2000 meter hoogte de derde voedseldropping afwacht, overlijdt helaas één van de dragers aan oververmoeidheid.

Vanwege de grote hoogte heeft de expeditie erg te lijden van de koude wind omdat ze hier totaal niet op zijn gekleed. De top van de centrale waterscheiding ligt op een hoogte van 3500 meter.

Daarna volgt de tocht omlaag. Al gauw stuiten ze op een beekje dat volgens de kaart de oorsprong is van de rivier die verder stroomafwaarts gevolgd moet worden. Hier, bij de bron, wordt het riviertje genoemd naar één van onze prinsessen, de prinses Marijke-rivier.

Intussen is het eind december geworden; kerst en nieuwjaar worden gevierd met een kerstkrans en een fles cognac uit de voedseldropping. De Marijke-rivier blijft onbevaarbaar tot aan de grote ledenburg-rivier. Onderweg worden in de dorpen van de papoea's palen met daarop schedels aangetroffen, waarvan de onderkaak ontbreekt: een teken dat het om gesnelde koppen gaat. Aan de ledenburg-rivier wordt een drietal expeditieleden met een watervliegtuig naar Hollandia gebracht. De overigen gaan te voet verder. Ze

bereiken nu een gebied dat vergeven is van bloedzuigers en muskieten. Op 19 maart wordt Waris bereikt, de eerste bestuurspost. Hier richt, volgens de regels, de bestuursambtenaar Vinke, een hulppostkantoortje in. Hij is door het hoofdbestuur van de PTT als chef van het bestelhuis aangesteld. Daar ter plekke stempelt hij de 1200 enveloppen, gefrankeerd met een zegel uit de bloemenserie, en verzendt ze met een vliegtuig naar Hollandia.

Op zaterdag 2 april bereikt de rest van de expeditie de noordkust. Zij hebben 7 maanden over deze monstertocht gedaan.

John Tolsma

Bron: Filatelisten Vereniging Nederlands Nieuw Guinea.

Het gebruik van spoorwegzegels in Nederland en België

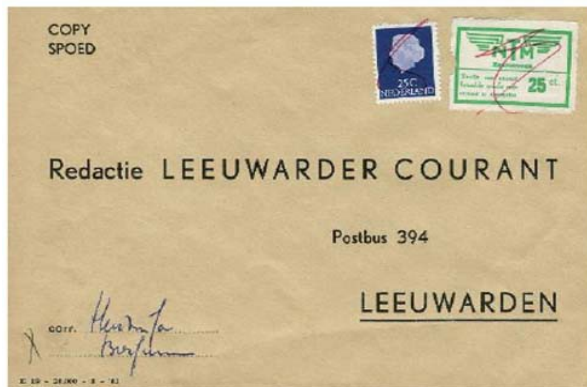
Spoorwegzegels werden niet door de posterijen uitgegeven, maar door spoorwegen. Strikt genomen zijn spoorwegzegels geen postzegels, want ze zijn niet gebruikt in het normale postverkeer. Een uitzondering hierop zijn de Belgische spoorzegels die ook in het normale postverkeer voorkwamen. Omdat spoorwegzegels, zoals gezegd, niet door de posterijen werden uitgegeven staan zij, behalve als ze tevens postaal gebruikt konden worden, doorgaans niet in een postzegelcatalogus.

Zoals bekend voltrekken zich de laatste jaren grote veranderingen in de postwereld. Steeds meer bedrijven krijgen een licentie om ook op de postmarkt actief te kunnen zijn. Deze veranderingen hebben zeker gevolgen. De vraag wat een postzegel is zal herzien moeten worden. Het uitgangspunt van het begrip postzegel is erg verruimd. De kans wordt groter dat alle zegels die werden uitgegeven en gebruikt voor het vervoer van post, ongeacht wie de zegels uitgaf, tot de filatelie zullen worden toegelaten. De belangstelling voor spoorzegels zal daarom in de toekomst, net als door particuliere bedrijven uitgegeven stadspostzegels, waarschijnlijk groter worden.

Nederland

Tussen 1924 en 1944 bestond in Nederland de mogelijkheid brieven te verzenden met de trein. De afzender moest zijn post afgeven bij het bagageloket van het station. De post werd vervolgens met de eerstvolgende trein naar de plaats van bestemming vervoerd. In deze plaats werd de brief door de PTT bezorgd bij de geadresseerde. Voor deze extra service moest wel extra betaald worden (10 cent). Hiervoor verschenen speciale zegels, die naast de gewone frankeerzegels werden bijgeplakt. Slimme Nederlanders die bekend waren met de dienstregeling konden de extra betaling ontlopen door spoedpost op het station te deponeren in de brievenbus van een postwagon.

Vanaf 1946 kon deze verzendwijze alleen nog gebruikt worden door de pers. Het tarief werd vijftien cent. Hiervoor werden speciale zegels gedrukt met de afbeelding van een trein. Door particulieren kon vanaf 1951 ook weer van deze dienstverlening gebruik gemaakt worden. De vergoeding liep tot 1979 op tot 55 cent. De door de NS uitgegeven spoorwegzegel moest door de NS aanvullende frankering op de brief worden geplakt. Na 1979 konden particulieren geen gebruik meer maken van deze manier van de verzending van post.

Enkele voorbeelden van Nederlandse spoorwegzegels

België

In sommige landen, zoals België, mochten spoorzegels ook voor het normale postverkeer worden gebruikt. In België moesten pakketten zwaarder dan vijf kilo door de spoorwegen worden vervoerd. Lichtere pakketten mochten ook door de postrijen worden vervoerd. Bovendien konden ook in plaatsen waar geen station was, maar wel een postkantoor, pakketten met spoorwegzegels worden aangeboden. In België verschenen veel spoorwegzegels die, mede omdat ze ook in het normale postverkeer werden gebruikt, door veel filatelisten verzameld worden.

Spoorwegzegels van België

Spoorwegzegels

Spoorwegzegels zijn niet altijd gemakkelijk als zodanig te herkennen. In Beieren werden gewone frankerzegels gebruikt als spoorwegzegels. Deze zijn te herkennen door een in het zegelbeeld geperforeerde 'E' (Eisenbahn). Op andere spoorwegzegels van Beieren werd de 'E' als opdruk op de zegel aangebracht. Ook de zegels van de Staatseisenbahnen tref je regelmatig aan in stockboeken en/of verzamelingen.

Spoorwegzegels gebruikt in Sachsen en Bayern

In andere landen kregen frankeerzegels doorgaans een speciale opdruk. Voor het vervoer van pakketten per trein werden in België speciale postzegels uitgegeven.

Spoor

Over het vervoer van de post per spoor is nog veel meer te vertellen, maar dat valt eigenlijk buiten het onderwerp spoorwegzegels. Vanaf het midden van de negentiende eeuw werden de spoorwegen door de postrijen gebruikt om post te vervoeren. Al snel kwam het idee om een rijdend postkantoor in te zetten om een snellere verwerking van de post te kunnen realiseren. In Groot-Brittannië werd in januari 1838 het eerste experimentele postrijtuig ingezet op de lijn Birmingham-Londen. In 1855 reed het eerste treinpostkantoor in Nederland. Het rijdende postkantoor bestond in ons land tot 1979. In deze postrijtuigen werden speciale stempels gebruikt. Meestal staan in een treinstempel twee plaatsnamen, maar niet elk stempel met een dubbele naam is een treinstempel.

De hoofdredacteur van het maandblad Filatelie, René Hillesum, heeft op het gebied van de filatelie vele artikelen gepubliceerd. Onder andere ook over het gebruik van spoorwegzegels in zijn artikel "Een vliegtuig wacht niet".

Als verzamelaar van de spoorwegzegels, uitgegeven in België, lees ik met veel genoegen een dergelijk artikel en ben dan met name ook geïnteresseerd in de bijbehorende filatelistische stukken.

In genoemde publicatie geeft hij uitvoerig uitleg van zijn onderzoeken op dit gebied.

Onderstaand het artikel van René Hillesum dat ik met zijn toestemming mocht opnemen.

"Een vliegtuig wacht niet".

We komen ze allemaal wel eens tegen: Nederlandse spoorwegzegels. Nee, in de NVPH- catalogus staan ze niet, want het zijn geen postzegels (ofschoon er toch ook andere niet-postzegels in deze catalogus staan).

De spoorwegzegels zijn zogenoemde cinderellazegels, maar absoluut verzamelwaardig. In eerste instantie (bij uitgifte in 1914) waren deze zegels bedoeld als frankering voor per trein verzonden pakketten, en komen zodoende op vrachtbrieven voor.

De vrachtbrief hieronder is gefrankeerd met een zegel Nederlandsche Spoorwegen van 30c en een van 50c. Het betrof een zending zeep in 1921 van Den Dolder naar Zeist. Voor de 46 kilo moest 60 cent betaald worden. Overige kosten als stationskosten waren 20c. Ook de kosten werden dus in zegels verantwoord. Totaal dus 80 cent.

Aanwijzing of de zending franco is en zoo ja of de afzender nog andere kosten dan de vracht voor zijne rekening neemt. Franco 102

Aangegeven gezamenlijke waarde: (in letters) INIIIIIIII

Aangegeven geldelijk belang bij tijdige levering: (in letters) INIIIIIIII

SPECIFICATIE DER VOORSCHOTTEN		BEDRAG	
		Gld.	Cts.
Geramenlijk bedrag der voorschotten: (in letters) INIIIIIIII			
Remboursaant: (in letters) INIIIIIIII			

Toelichting voor de vrachtberekening	Berekening der vracht. Afge- rond gewicht	Tariet- klasse.	Eenheids- vracht- prijs per 100 K.G.	Franco.		Rekening.	Te heffen	
				Gld.	Cts.		Gld.	Cts.
						Remboursement		
						Voorschot		
						Vracht tot	60	
						Stationskosten	00	
						Afhaaltoon		
						Beestloon		
						Provisie	15	
						Vracht tot		
						Bijkomende kosten		
						Omkosten, bedoeld in art. 50, § 1, 4de lid, volgens afzonderlijke nota (bijlage D), hierbij gevoegd		
						Totaal	80	50

Bovenstaande som ad 295 ontvangen.

COLLÉ 2

KG. 46

De 19

Expeditiestempel van het station van vertrek: DEN DOLDER
14 FEB 1921
10
NED. SPOORWEGEN

Weegstempel: D

Stempel van het station van aankomst: SS
14 FEB 21
ZEIST.

Aard. Stam- en Buisstoffen, N.V., Chemis, Rijn & Co.

Deze praktijk (het gebruik van spoorwegzegels op vrachtbrieven) was tot 1 april 1924 de enige gebruiksmogelijkheid voor de treinzegels. Vanaf die datum, tot aan de spoorwegstaking in september 1944, konden de treinzegels ook gebruikt worden voor zogenoemde treinbrieven. (kort gezegd: expresse brieven die op het station werden afgeleverd om -buiten de post om- met de eerste trein verzonden werden, en vervolgens op de plaats van bestelling door de post per expresse bezorgd werden, of die station restante werden verzonden). Voorschrift was dat de oranje zegel op de achterzijde van de briefomslag werd aangebracht.

Na de oorlog komen deze treinzegels niet meer terug.

Treinbriefzegels

In 1946 verschijnen de treinbriefzegels. Deze zijn dan nog uitsluitend bestemd voor het expresse verzenden per trein van poststukken. De grootste gebruikersgroep hiervan waren journalisten, die op deze wijze snel de kopij naar het medium waarvoor zij schreven konden verzenden. Naast journalisten was het ook bij fotografen een geliefd medium. Een belangrijk kenmerkend verschil met de treinzegels van voor de oorlog was dat de treinbriefzegels op de voorzijde van het poststuk aangebracht moesten worden. Vele redacties van kranten en tijdschriften hadden speciaal voorbedrukte briefomslagen voor dit doel. Niet zelden ook van een wat groter formaat.

Vliegensvlug

Niet alleen (foto)journalisten konden van deze dienst gebruik maken, maar iedereen had die mogelijkheid. Vaak gaat het dan om brieven die op het station afgehaald werden, en zo vliegensvlug bij de ontvanger aankwamen. Een andere mogelijkheid, waarvan niet zo heel vaak gebruik werd gemaakt, was om een poststuk nog net met het vliegtuig mee te laten gaan, deze per expresse per trein naar Schiphol te zenden. Zoals op de omslag duidelijk staat aangegeven werd de brief hieronder van Rotterdam naar Londen verzonden "als treinbrief naar Schiphol". Zowel de gewone frankeerzegels als de treinbriefzegel werden gestempeld met een blokstempel van de NS. Ook in Engeland werd de expresse zending als zodanig erkend en behandeld. Ten teken daarvan werd een violet stempel Express Fee Paid geplaatst.

Tot zover het artikel van René Hillesum.

Gerrit van der Molen

Lit.: Ruud van Capelleveen, Spoorwegzegel;
René Hillesum, 'Een vliegtuig wacht niet!'
KNBF nieuwsbrief november 2014, Auteurs: Miep & Rob Ronde

Jan van Leiden, avonturier, koopman en koning van Münster

Een bekende naam in de geschiedenis van Nederland is ongetwijfeld Jan van Leiden. Al was het maar in de uitdrukking "Je er met een Jantje van Leiden van afmaken". Hij is onder verschillende andere namen bekend. In de namenlijsten komt hij ook voor als Johan van Leyden. Deze naam is afgeleid van zijn oorspronkelijke naam Johann Bockelson of Johann Beukelszoon van Leyden. Hij werd later bekend als rondtrekkende Nederlandse prediker van de wederopers en als koning van het Koninkrijk Münster dat maar heel kort heeft bestaan.

Jan Beukelsz van Leiden was een kind van Beukel Gerritsz die hem verwekte bij zijn dienstmeid Alijdgen Jansdochter. Hij werd opgeleid tot kleermaker en werkte in dat vak in Vlaanderen en Engeland. Daarna trok hij naar Leiden, waar hij de weduwe van een schipper trouwde en in de handel ging. Als koopman reisde hij naar Lübeck en Lissabon. In Leiden was hij eigenaar van de herberg *In den Witte Lely*. Tevens was hij meesterzanger, rijmdichter en toneelspeler bij de stedelijke festiviteiten. *Jan van Leiden* *Jan van Leiden doopt een meisje*

In 1533 leerde Jan van Leiden de wederdoper Jan Matthijs kennen door wie hij zich liet dopen. Zijn belangstelling voor deze nieuwe christelijke groepering was al eerder gewekt, toen hij bij een bezoek aan Münster een preek van Bernhard Rottmann had gehoord.

Jan van Leiden werd door Jan Matthijs als apostel uitgezonden om "*de boodschap te verkondigen en uitverkorenen in te wijden*". Al gauw werd hij in Münster naast Matthijs leider van de Wederdopers. De Wederdopers verkregen een meerderheid in de gemeenteraad en maakten Münster tot één van hun bolwerken. De uit de stad verdreven bisschop Frans van Waldeck accepteerde dat niet en belegerde de stad vanaf 28 februari 1534 met hulp van de troepen van landgraaf Filips van Hessen.

Jan Matthijs kwam op 5 april 1534 bij een uitval uit de belegerde stad om het leven. Jan van Leiden was daarmee de enige leider van de Wederdopers in Münster. In september 1534 benoemde hij zich zelf tot koning van Münster, richtte het theocratische "Koninkrijk Sion" op en omgaf zich met een luisterrijke hofhouding.

Uit de historische beschrijvingen van de stad Münster blijkt dat hij met behulp van een raad van "twaalf apostelen", zijn stadhouder en scherprechter Berend Knipperdolling en zijn "rijkskanselier" Heinrich Krechting een waar schrikbewind zou hebben uitgevoerd en ieder verzet in bloed hebben gesmoord. Ter voorbereiding op de vermeende naderende apocalyps liet hij alle boeken behalve de Bijbel verbranden. Geld werd afgeschaft en polygamie en gemeenschap van goederen werden ingevoerd. Op overtreding van de tien geboden stond de doodstraf. Hoe hij hier zelf mee omging was een andere zaak.

Zo had Jan van Leiden 17 vrouwen. Hij zou één van hen, Elisabeth Wand-scherer, publiekelijk zelf hebben onthoofd omdat ze hem wilde verlaten. Enige twijfel over de historische juistheid van deze overleveringen is overigens wel op zijn plaats. De kerkelijke en wereldlijke autoriteiten lieten deze verhalen na hun overwinning op de wederdoperbeweging ter afschrikking verspreiden.

Op 25 juni 1535 kwam er een einde aan zijn rijk toen de troepen van de bisschop en de landgraaf van Hessen dankzij verraad Münster innamen. Pas na harde straatgevechten werden de Wederdopers verslagen. Jan van Leiden werd gevangengenomen en zes maanden als "circusbeer" door het omliggende land gevoerd. Op 22 januari 1536 werd hij met Berend Knipperdolling en Berend Krechting op het schavot gemarteld en geëxecuteerd. Hun lichamen werden in ijzeren kooien opgehangen aan de toren van Lambertijkerk in Münster. In deze kooien lagen de lichamen ter afschrikking tot 1585 te vergaan. De kooien hangen er nog steeds. Hoofdprediker Bernhard Rotmann en Berend Krechtings broer Heinrich wisten te ontsnappen. Heinrich Krechting verkondigde de leer van de Wederdopers later in Oldenburg.

De kooien aan de muur van de Lambertijkerk in Münster

Van de gevangenschap en dood van Jan van Leiden is een verslag bekend van Antonius Corvinus, een lutherse predikant die met hem sprak over zijn overtuiging en de geschiedenis in Münster.

Gerrit van der Molen

Lit.: Diverse artikelen uit Wikipedia.

Rietdijk

A° 1919

Postzegel- en Muntveilingen

- Een betrouwbare taxatie van uw verzameling?
- Een hoge opbrengst via een internationale veiling?
- Een gedegen en correcte afwikkeling van uw levenswerk?

Laat **Rietdijk** uw partner zijn!

In **april** en **november** telkens een grote postzegelveiling en in **juni** en **december** telkens een grote muntenveiling.

Wij zijn doorlopend op zoek naar **postzegels** en **munten**!

Voor **grote** inzendingen komen wij graag naar u toe!

Bel: **070-364 79 57**

of mail: info@rietdijkveilingen.nl

Adres Noordeinde 41 (schuin t.o. paleis)
2514 GC 's-Gravenhage

Telefoon **070-364 79 57** (postzegelveiling)
070-364 78 31 (muntveiling)

Fax 070-363 28 93

Internet www.rietdijkveilingen.nl

E-mail info@rietdijkveilingen.nl

Eens wat anders....

Onder deze kop zal ik (Douwe van der Heide) een aantal artikelen schrijven over alternatieve verzamelgebieden. Hierbij zal de nadruk liggen op regionale of streekgebonden verzamelmogelijkheden. Dus voornamelijk over de drie noordelijke provincies, omdat daar de meeste lezers van de Grunopost wonen.

Ik ga het onder andere hebben over legeszegels, stads- en streekpost, en voorafstempeling bij het krantenvervoer in Noord-Nederland.

Omdat elk verzamelgebied zijn eigen jargon heeft, zal ik in de inleiding ook enige uitleg geven over de terminologie.

Legeszegels (belastingzegels) in Noord-Nederland

Wat zijn belastingzegels?

Een belastingzegel (fiscale zegel) kan voor verschillende, maar min of meer verwante, doeleinden worden gebruikt, namelijk:

- als zegel ter voldoening (of als teken van voldaan hebben) van opgelegde algemene of specifieke belastingen zonder directe tegenprestatie (voorbeelden: tabakszegel, kwitantiezegel, legeszegel, effectenzegel)
- als zegel ter voldoening (of als teken van voldaan hebben) van rechten en heffingen voor een aanwijsbare tegenprestatie (voorbeelden: vis- en jachtaktezegels, paspoortzegel, luistervergunningzegel)
- als bewijs van betaling (voorbeeld: spaarzegel),

hetgeen een ruime definitie is van het begrip belastingzegel. Zelfs een postzegel zou hieronder kunnen vallen, zij het dat het begrip 'postzegel' nauw verbonden is met postverkeer en sinds zijn introductie in 1840 een geheel andere ontwikkeling heeft doorgemaakt dan fiscale zegels.

Belastingzegels worden gewoonlijk uitgegeven en afgegeven door overheidsorganen, zoals federale en landsregeringen, provinciale en stadsbesturen en soms door daartoe aangewezen (semi-) overheidsorganen.

Deze uitleg over belastingzegels kunt u vinden op de website van de Nederlandse Vereniging Fiscale Filatelie (NVFF): <http://www.nvff.nl/>

De NVFF houdt zich bezig met de studie van belastingzegels en voor vergelijkbare doeleinden bestemde zegels en/of gezegeld papier.

De legeszegels zijn meestal (maar lang niet altijd) uitgegeven in een van de bovenstaande types en vaak voorzien van het gemeentewapen.

In de provincie Groningen zijn de volgende plaatsen bij mij bekend waar legeszegels gebruikt zijn in de volgende typen (waarbij "0" onbekend is en "√" wel bekend is, maar niet altijd in mijn bezit). De lijsten van Friesland en Drenthe komen in volgende afleveringen.

Plaats:	type:	I	II	III	IV	V
Adorp	√	0	0	0	0	0
Aduard	0	0	0	√	0	0
Appingedam	0	0	0	√	0	0
Baflo	0	0	0	0	√	0
Bedum	0	0	0	0	√	0
Beerta	√	0	0	0	√	0
Bellingwedde	√	0	0	0	0	0
Bellingwolde	0	0	0	0	√	0
Delfzijl	√	0	0	√	0	0
Ezinge	0	0	0	0	√	0
Finsterwolde	0	0	0	0	√	0
Grijpskerk	0	0	0	0	√	0
Groningen	√	√	0	0	0	0
Grootegast	0	0	0	0	√	0
Ham, Den	√	√	0	0	0	0
Hoogezand	√	0	√	0	0	0
Hoogezand-Sappemeer	0	0	√	0	0	0
Hoogkerk	0	0	√	0	√	0
Kloosterburen	0	0	0	0	√	0
Leens	0	0	0	0	√	0
Loppersum	0	0	0	0	√	0
Marum	0	0	0	√	0	0
Middelstum	0	0	0	0	√	0
Midwolda	0	0	0	0	√	0
Muntendam	0	0	0	0	√	0
Nieuwe Pekela	0	0	0	0	√	0

Nieuwolda	0	0	0	0	√
Noordbroek	0	0	0	0	√
Noorddijk	0	0	0	0	√
Oldehove	0	0	0	0	√
Oldekerk	0	0	0	0	√
Onstwedde	0	0	0	√	0
Oude Pekela	0	0	0	√	√
Sappemeer	0	0	√	√	0
Scheemda	√	0	0	0	√
Stadskanaal	0	0	0	√	0
Termunten	0	0	0	√	0
Uithuizen	0	0	√	0	√
Uithuizermeeden	0	0	0	√	√
Ulrum	√	0	0	0	√
Usquert	0	0	0	0	√
Veendam	√	0	0	0	√
Vlagtwedde	0	0	√	0	√
Warffum	0	0	√	0	0
Wedde	0	0	0	0	√
Wildervank	0	0	√	0	√

				
Type I	Type II	Type III	Type IV	Type V
lijkt het meest op een gewone postzegel	rolzegel 30 x 58 mm	rolzegel 30 x 29 mm 25	rolzegel in allerlei kleuren 15 x 29 mm	lang model 40 x 19 mm

Aanvullingen zijn van harte welkom, als zegel voor mijn verzameling of als scan via de mail (aan drvdh@home.nl).

GEMEENTE HAAKSBERGEN

BEWIJS VAN OPNEMING IN HET PERSOONSREGISTER

Datum: 13 jun 1978

Uit het persoonsregister van de gemeente HAAKSBERGEN blijkt, dat daarin is opgenomen:

(Geslachts)naam	Feeten-- e.v. van der Burgt, JH
Voornamen.....	Margaretha Kathilda Maria Silvia--
Geboren op.....	31 dec 1959 te Rotterdam
Beroep.....	lerares
Adres.....	Kortenaerstraat 25

Legeszegel
(Legeszegel)

Namens het gemeentebestuur,
J.G.M. Mubach

Legeszegel gebruikt in 1978 op een "Bewijs van opneming in het bevolkingsregister"

wordt vervolgd.

Operatie Cornflakes

Operatie Cornflakes was een Amerikaanse militaire operatie tegen het einde van de Tweede Wereldoorlog georganiseerd door het Office of Strategic Services (OSS), waarbij geallieerde propaganda in de vorm van brieven met correcte adressen in postzakken in Duitsland en Oostenrijk werden gedropt nabij gebombardeerde postauto's en posttreinen. Het was de bedoeling de Duitse posterijen te misleiden zodat deze postzakken in het normale postverkeer terecht kwamen en de brieven gewoon zouden worden bezorgd.

Het doel van de operatie was de moraal van de Duitse bevolking te breken door middel van een psychologische actie die was ontwikkeld door de Britse inlichtingendienst M16. Deze operatie werd gezien als een ideaal middel om met deze anti-oorlogspropaganda de Duitse bevolking te bereiken en haar vertrouwen in Hitler te ondermijnen.

De operatie begon met de inzet van Duitse krijgsgevangenen die bekend waren met of werkzaam waren geweest voor de Duitse Reichspost. Tegen een beloning verstrekten zij alle informatie over het verzamelen, sorteren en distribueren van de post. Via buitenlandse organisaties en door bijv. het nazoeken van telefoonboeken verzamelde de OSS ruim twee miljoen bestaande adressen in Duitsland waar post naar toe gestuurd kon worden.

Vanuit Rome werden per week 15000 brieven zo verstuurd. De inhoud van de brieven bestond uit gefingeerde familieberichten of verhalen over niet bestaande figuren enz. De gedachte daarachter was dat privé-post, in tegenstelling tot zakelijke post niet gecensureerd werd. De enveloppen werden geadresseerd en dichtgeplakt in o.a. Siena en Bari in Italië.

De OSS gebruikte voor de frankering zegels die op het eerste gezicht overeenkwamen met de bestaande langlopende Hitler-serie. Wie beter keek zag dat Hitlers gezicht was verminkt doordat een deel van zijn kaak was weggevreten. Ook boven zijn oor was de huid verwijderd. Tenslotte was de tekst “Deutsches Reich” vervangen door “Futsches Reich” wat zoveel betekende als “verdwenen rijk”. Deze zegels werden bekend als “doodskoppen”. De brieven werden verzameld in postzakken die een exacte kopie waren van de postzakken die de Duitse posterijen gebruikten. Ze werden vervoerd door vliegtuigen die de bommen waarin ze zaten precies afwierpen boven treinen en postauto's die gebombardeerd waren. Het doel was de zakken tussen de verspreid liggende originele postzakken te laten neerkomen zodat de brieven met de andere post in circulatie zouden komen.

Helaas was bijna alle moeite voor niets want in augustus 1944 veranderde de Reichspost haar reglementen voor de privé-post waardoor duizenden brieven niet meer verstuurd konden worden. De OSS paste haar tactiek echter snel aan door bijv. in de enveloppen pamfletten te stoppen met de titel *Das neue Deutschland* waarin antipropaganda werd verspreid. De eerste missie van de Operatie Cornflakes vond plaats op 5 januari 1945 toen een trein op weg naar Linz werd gebombardeerd. Zakken met in totaal 3800 brieven werden bij het wrak gedropt en opgepikt door de Duitse post die ze vervolgens keurig bezorgde. In 1944/1945 werden in totaal twintig van deze missies uitgevoerd waarvan 50% succesvol was.

John Tolsma

Zegels: Gerrit van der Molen, verzameling Deutsches Reich

Oproep voor afbeeldingen tuimelstempels

Er is momenteel een (werk)groep bezig met het verzamelen en uitzoeken van de TNT-stempels (2007-2011) en van de PostNL stempels (2011-2016)

Met als doel per postkantoor de gebruikte stempels weer te geven. Alle gegevens worden tzt op een website geplaatst. Zo kan iedere verzamelaar zien welke er bestaan en/of nog ontbreken in zijn/haar verzameling.

Waarom deze oproep? Bij het doorwerken van nu al ca 20.000 afdrucken en scans valt het op dat er veel afbeeldingen ontbreken van de stempels van de provincie en de stad Groningen.

Daarom bij deze een oproep om ons scans van deze stempels op te sturen, indien de afbeelding gebruikt wordt, wordt de naam van de inzender vermeld.

Bij grote verzamelingen gaarne vooraf contact. Eventueel kunnen we in overleg de scans voor u maken.

Contactpersoon

Peter Poortvliet (stadjer)

0223-621997, liever per email pfpoortvliet@planet.nl, of Ernst Flentge, e.w.flentge@freeler.nl

Activiteiten in de regio

22 sept. 08.00 - 14.00 u	Leer-Bingum , Dorfgemeinschaftshaus te Jemgum, Hofstrasse 2;
13 okt. 09.30 - 15.00 u	Nieuw-Roden , Dorpshuus NijRoon, Roderweg 86;
20 okt. 09.30 - 16.00 u	Winschoten , Speeltuingebouw Bovenburen, Tromplaan;
20 okt. 10.00 – 16.00 u	Assen , Hotel Van der Valk, Balkenweg;
3 nov. 09.30 – 15.00 u	Stadskanaal , Zaal De Rank, Oosterkade 5;
3 nov. 09.30 – 15.00 u	Drachten , De Utwyk, Oude Ambacht 116;
10 nov. 10.00 – 15.00 u	Veendam , Wijkcentrum De Dukdalf, Reede 1;
17 nov. 10.00 – 15.00 u	Appingedam , gebouw ASWA, Burg. Klauckelaan 16
Q	

Veiling

Op zaterdag 22 september a.s. zal weer een verenigingsveiling worden gehouden.

Deze veiling vindt plaats in de achterzaal van het centrum Emmastraat 5 te Groningen. Op deze veiling worden alleen albums, stockboeken en dozen aangeboden.

Bezichtiging van de kavels is mogelijk, in het centrum, Emmastraat 5, op woensdag 19 september van 10.00 - 15.00 uur en op de dag van de veiling van 10.00 – 13.15 uur, waarna om 13.30 uur de veiling begint.

Zoals gebruikelijk wordt per verkochte kavel € 1,00 tafelgeld in rekening gebracht. De provisie bedraagt 12½%.

Voor diegenen onder u die het nog niet uit het hoofd weten, de inzet van de biedingen wordt verhoogd met:

tot € 10,00 met € 0,50,

tot € 20,00 met € 1,00,

tot € 50,00 met € 2,00

tot € 100,00 met € 5,00,

tot € 200,00 met € 10,00,

tot € 400,00 met € 20,00,

boven € 400,00 met € 50,00.

Op woensdag 26 september is het vanaf 12.30 uur mogelijk de niet-verkochte kavels alsnog aan te schaffen. De inzet wordt dan wel met 1 bod verhoogd.

De kavellijst zal tijdig op onze site www.Philatelist.nl, worden gepubliceerd.

Op de in december te houden veiling zullen alleen losse nummers te koop worden aangeboden, eventueel aangevuld met enkele dozen.

De veilingcommissie

POSTZEGELVEILING 'LEOPARDI'

Praxis 176
7440 AD NIJVERDAL
Kantooradres:
Rijssensestraat 203B
7441 AD NIJVERDAL
TELEFOON 0548-655855
E-MAIL: info@leopardi.nl

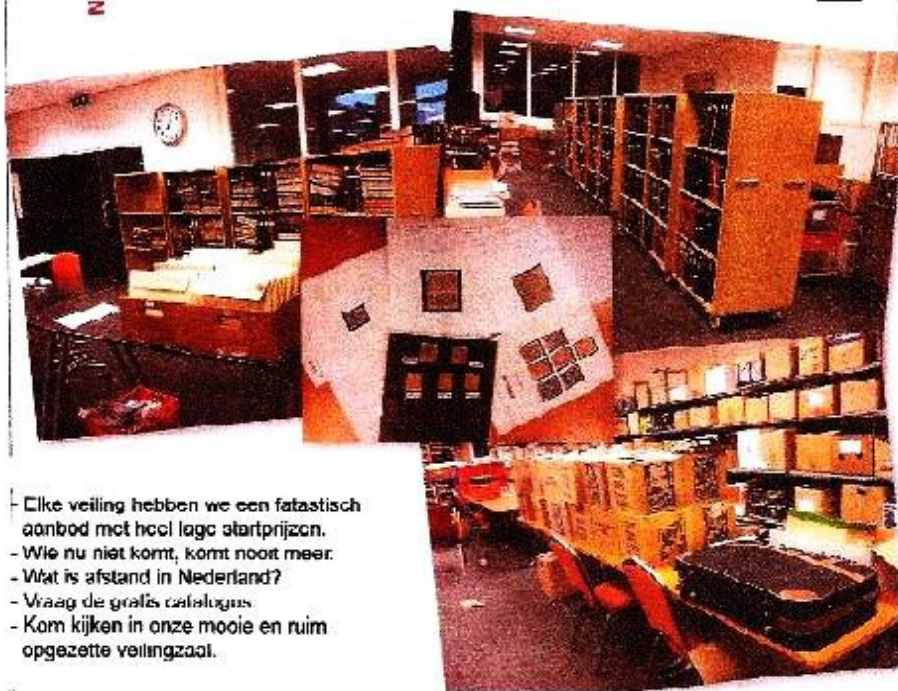
Elke twee maanden een grote veiling
in onze EIGEN VEILINGZAAL
Rijssensestraat 203B te Nijverdal

Nu ook op internet: www.leopardi.nl

- **KIJKDAGEN:** Maandag tot en met vrijdag van 10.00 tot 18.00 uur.
Zaterdag van 08.30 tot 12.30 uur.
- **VEILING:** Zaterdag van 11.00 tot 12.30 de z.g. "kleine kavels"
en vanaf 13.30 uur de verzamelingen, partijen en dozen.
- Vraag de **GRATIS CATALOGUS!**

Tevens renteloze voorschotten op grotere collecties.

W.V. Leopardi, filatelisch makelaar en beëdigd taxateur.

- Elke veiling hebben we een fatastisch aanbod met heel lage startprijzen.
- Wie nu niet komt, komt nooit meer.
- Wat is afstand in Nederland?
- Vraag de gratis catalogus
- Kom kijken in onze mooie en ruim opgezette veilingzaal.

CORINPHILA VEILINGEN

PARTNER IN THE GLOBAL PHILATELIC NETWORK

Voorfilatelie

Postzegels

Poststukken

Prentbriefkaarten

Munten/penningen

Papiergeld

RUIM 40 JAAR EEN VERTROUWD ADRES!

BEL OF E-MAIL ONS VOOR EEN VRIJBLIJVENDE TAXATIE OF ADVIES

Mortelmolen 3 · 1185 XV Amstelveen
Tel. 020 - 624 97 40 · info@corinphila.nl

WWW.CORINPHILA.NL